

FİNANSMAN GİDERLERİ KISITLAMASI

I-GENEL BİLGİ VE KANUN HÜKMÜ

Bilindiği gibi 4008 sayılı Kanunu ile VUK'nun 274 ncü maddesinde yapılan değişiklikle , mükelleflerce satın aldıkları veya imal ettikleri emtianın maliyet bedelini 1.1.1996 tarihinden itibaren Son Giren İlk Çıkar (LİFO) yöntemiyle değerleyebilme imkanı tanınmıştır. Yasa hükmüne göre bu yöntemi seçenler 5 yıl süre ile bu yöntemden döneceklerdir.

Öte yandan aynı konuyla ilgili olarak GVK'nun 41 nci maddesine eklenen 8.bend ve KVK'nun 15nci maddesine eklenen 13.bend hükmüne göre , amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan işletmeler ile dönem sonu stoklarını LİFO yöntemiyle değerleyen işletmeler kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin ;

-Faiz

-Komisyon,

-Vade Farkı,

-Kar payı ,

-Kur payı,

-Ve benzeri adlar altında yaptıkları gider ve maliyet unsurlarının belli bir kısmını ticari kazancın tespitinde gider olarak indiremeyeceklerdir.

Yasaya göre yabancı kaynaklar için ödenen ve kısaca finansman giderleri olarak ifade edebileceğimiz gider kabul edilmeyecek kısım, yeniden değerlendirme oranının ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesiyle bulunan oranın uygulamasıyla bulunacak kısmın %25'i kadar olacaktır. Bakanlar Kurulunun bu oranı %100'e kadar çıkarma yetkisi bulunmaktadır.

GVK'nun 41.maddesine 4008 sayılı kanunla eklenen 8.bent hükmü şöyledir;

(6 Temmuz 1994 tarih ve 21982 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4008 sayılı kanunun 25 nci maddesiyle değişen ve 1.1.1996 tarihinden itibaren yürürlüğe giren bent) Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre, dönem sonu stoklarını son giren ilk çıkar yöntemine göre değerleyen veya amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutanların , işletmede kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kar payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yaptıkları giderler ve maliyet unsurları toplamına (yatırımın maliyetine eklenenler hariç) aşağıdaki indirim oranının uygulanması suretiyle bulunacak kısmın %25'i ,

İndirim oranı, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre o yıl için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranının, ilgili kuruluşlardan alınan bilgilere göre Maliye Bakanlığınca o yıl için hesaplanan ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesi suretiyle bulunur.

Sanayi siciline kayıtlı imalatçıların imalat faaliyetlerinde kullandıkları yabancı kaynaklara ait gider ve maliyet unsurlarına bu bent hükmü uygulanmaz.

Bu bendin birinci paragrafında yer alan %25 oranını, %100'e kadar artırmaya Bakanlar Kurulu ; bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ise Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Maliye Bakanlığı konuyla ilgili olarak 54 ve 55 nolu KVK Genel Tebliğlerini yayınlamıştır. Konuyla ilgili görüş ve değerlendirmelerimiz ve yargının konuya bakışı aşağıda açıklanmıştır.

II-Yasa Hükmünün Genel Ekonomi ve Mali Yönden Değerlendirilmesi

1)Genel Ekonomi Yönünden Değerlendirme

Lifo yöntemi ile mükelleflere bir yandan stokların daha düşük değerlendirilmesi ile vergisel bir avantaj getirilirken diğer yandan yabancı kaynak kullanan mükelleflere böyle bir imkan tanınmamaktadır. Bunun ekonomik yönden izahı açıktır.

Yasanın amacı, “giderlerin gerçek tutarları ile dikkate alınması”nı sağlamaktır. Konuya genel ekonomi yönünden bakılırsa , yeni düzenlemeden borçlanma yoluyla gelişme ve büyümenin engellenmesi, faizlerin düşürülmesi yönünde olumlu katkı beklenmektedir. Kullandığı faizin bir kısmını gider yazamayacak olan işletme daha az kredi (yabancı kaynak) kullanma yolunu seçecek, işlemlerini Türk Lirası üzerinden yapacaktır. Böyle bir yönelişin faiz hadlerinde bir gerileme getireceği düşünülebilir. Ancak, bu yaklaşım yabancı sermaye girişi üzerinde dolaylı olumsuz etki yaratabilir. Gerçi, yasada yatırım maliyetine ilave edilecek yabancı kaynaklara ait finansman giderlerinin maliyete dahil edilmesi halinde finansman giderlerinin kaydı yönünden herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir. Sanayi Siciline kayıtlı imalatçılar da kanunda gider kısıtlamasının kapsamı dışında tutulmuştur. Yasa hükmünün esas amacı ticaret ve hizmet sektöründe yabancı kaynak kullanımını sınırlandırmaktır.

2-Olayın Mali Yönden Değerlendirilmesi

Öte yandan ATİK’lerini yeniden değerlemeye tabi tutan işletmelere de finansman giderlerinin bir kısmını gider yazmama hükmünün getirilmesinin hiç bir ekonomik izahı yoktur. Olay tamamiyle vergi gelirlerini artırmak amacı taşımaktadır. Çünkü, yeniden değerlendirme yapılan yatırımın amortisman yoluyla gider yazılmasında işletmenin gerçek yatırım maliyeti üzerinden gider yazmayı temin eden bir yöntemdir. Enflasyonist bir ekonomide bu yapılmazsa işletmeler yatırım maliyetlerini kazancın tespitinde tam olarak dikkate alamayacaklarından kazancın saflığı ve gerçekliği ilkelerine uyulmamış olur. Diğer bir ifade ile enflasyon ortamında yeniden değerlendirme yapılmamış olursa “amortisman” konusu anlamını yitirir. O nedenle ATİK’lerin yeniden değerlendirme yöntemiyle değerlendirilmesi ile ticari mal stoklarının LİFO yöntemiyle değerlendirilmesinin aynı kefeve koymak son derece hatalıdır. Ticari mal stokları enflasyondan (stok devir hızına bağlı olmakla birlikte) bir yılın altında bir süre etkilenirken ATİK’ler 5 ila 50 yıl süre ile etkilenmektedir. Dolayısıyla enflasyon olgusu yaşanan bir ülkede yeniden değerlendirme yapılmasına izin verilmesi mükelleflere bir lütuf değil, ekonomik bir zorunluluktur. Çünkü enflasyonun sebebi işletmeler değil, devlettir. Devlet, işletmeler üzerinden enflasyon nedeniyle sebep olduğu hasarı onarmak durumundadır. Bugüne değin uygulamaya konulan yeniden değerlendirme artış fonu, maliyet artış fonu ve gider artış fonu enflasyonun işletmeler üzerindeki tahribatını azaltmaya yönelik uygulamalardır. Aksine bir görüş ve uygulama kazancın saflığı ve gerçekliği ilkelerine aykırı olacaktır.

Ülkemizde kamu maliyesinin borçlanma ihtiyacı nedeniyle faiz ve diğer menkul kıymet gelirlerinden vergi almak oldukça zordur. Eğer reel faiz üzerinden vergi alınmazsa, bu tutum bir yandan sosyal adaleti ve gelir dağılımını bozar , diğer yandan da vergiciliğin temel prensiplerine aykırı davranılmış olur. Gayrisafi milli hasılanın önemli bir kısmının vergi dışında tutulması kamu maliyesinin dengelerini bozar. Şöyle ki , vergi sisteminde “bir tarafın gideri diğer tarafın gelir olur” ilkesi gerçekleşmemiş olur. Bir yandan faiz ve benzeri gelirler üzerinden vergi alınmazken diğer taraftan ödenen faiz ve benzeri giderlerin vergi matrahından indirilmesi çift taraflı vergi kaybına neden olmaktadır. Bu çelişkinin giderilmesinin iki yolu vardır.

1-Reel faiz üzerinden vergi almak,

2-Faiz ödemesinin bir kısmını ticari kazancın tespitinde gider kabul etmemek , 4008 sayılı yasa ikinci yöntemi öngörmektedir. Kaldı ki Yasa değişikliğinden faiz ve benzeri gelirlerden %12 oranında vergi kesintisi yapılmaya başlanmıştır.

Bu nedenle finansman giderlerinin elde edenler tarafından vergilendirilmediği gibi bir ekonomik gerekçe de ortadan kalmıştır.

III-KONUVA İLİŞKİN AÇIKLAMALARIMIZ

1.Kapsama Giren mükellefler :

Gelir Vergisi Kanunu’nun 41/8 ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15/13 maddelerinde düzenlenen gider kısıtlamasına ilişkin uygulama Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre, dönem sonu stoklarını **son giren ilk çıkar yöntemine göre değerleyen veya amortisman tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan** gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri hakkında uygulanacaktır. Bu şartlardan birinin gerçekleşmesi gider kısıtlaması uygulaması için yeterlidir. Her iki müesseseden de hiçbir şekilde yararlanmayan mükellefler ise söz konusu madde hükümlerine tabi tutulmaz.

2.Kapsama Girmeyen Mükellefler :

- a) Sanayi siciline kayıtlı imalatçıların imalat faaliyetlerinde kullandıkları yabancı kaynaklara ait gider ve maliyet unsurları için gider indirimi kısıtlaması söz konusu değildir. Gider kısıtlaması kapsamı dışında kalabilmek için hesap döneminin sonuna kadar Sanayi Sicil Belgesi almak için ilgili bakanlığa başvurulması ve en geç beyanname verme süresi sonuna kadar bu belgenin alınması şarttır. İmalatçı olsa dahi sanayi siciline kayıtlı bulunmayanlar bu madde kapsamında hesapladıkları giderleri indirim konusu yapamayacaklardır. **Sanayi siciline kayıtlı bulunan imalatçıların imalat faaliyeti dışında kalan diğer faaliyetlerine ilişkin gider ve maliyet unsurları için gider kısıtlamasına ilişkin hükümler uygulanacaktır.**
- b) Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının gider kısıtlaması ile ilgili yukarıda belirtilen hükümleri bankalar , sigorta şirketleri ile kurumlar vergisi mükellefi olan finans kurumları için uygulanmayacaktır.

“Finans kurumları” ifadesinden, esas itibariyle 16.12.1983 tarihli ve 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve bu karara ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı’nın tebliğlerine göre izin alınmak suretiyle kurulan “Özel Finans Kurumları”, Ödünç Para Verme İşleri Kanunu’nun 3 ncü maddesinde tanımlanan “finansman şirketleri” ve “faktoring şirketleri”nin anlaşılması gerekir.

Borsa aracı kurumları, menkul kıymet yatırım ortaklıkları ve yatırım fonları gibi, esas faaliyet konusu işletmelere finansman sağlamak olmayan kurumlar, gider kısıtlaması uygulamasında finans kurumu sayılmamaktadır.

Öte yandan , 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan finansal kiralama nedeniyle ödenen kiralar, finansman gideri sayılmayacak ve dolayısıyla gider indirim kısıtlamasına tabi olmayacaktır. Ancak bu çerçevede , finansal kiralama şirketlerince yapılan finansman giderleri, bunların kazançlarının tespiti sırasında gider indirimi kısıtlamasına tabi olacaktır.

3-Fason İmalatçıların Gider Kısıtlaması Uygulaması Karşısındaki Durumu

Sanayi siciline kayıtlı imalatçı olup fason imalat yapanların veya yaptırınların , bu imalat faaliyetinde kullandıkları yabancı kaynaklara ait gider ve maliyet unsurları gider indirimi kısıtlamasına konu olmayacaktır.

4-Gider Kısıtlaması Kapsamına Giren Yabancı Kaynaklara İlişkin Gider ve Maliyet Unsurları

İşletmelerin kullanmış oldukları yabancı kaynaklara ilişkin olarak düzenlenen belgelerde, ayrıca gösterilsin veya gösterilmesin, yabancı kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğan her türlü faiz, komisyon, vade farkı kar payı, kur farkı, factoring kuruluşlarına verilen iskonto bedelleri ve benzeri adlar altında yapılmış olan giderler ve maliyet unsurları gider kısıtlaması uygulamasına konu olacaktır. Bu itibarla banka ve sigorta muameleleri vergisi ve kredi sözleşmeleri nedeniyle ödenen damga vergisi gibi yabancı kaynağın işletmede kullanıldığı süreye bağlı olmayan gider ve maliyet unsurları gider kısıtlamasına tabi olmayacaktır.

Tebliğde “düzenlenen belgede ayrıca gösterilmeyen yabancı kaynağın kullanım süresine bağlı olarak” hesaplanacağı ve gider kısıtlamasına konu olacağı belirtilmiştir. Belgede ayrıca gösterilmeyen yabancı kaynağın hesabı zor olduğu kadar, yasada böyle bir ifade yer almadığı için büyük eleştiriye neden olmuştur.

Maliye Bakanlığı 55 nolu Tebliğde ayrıca aşağıdaki açıklamayı yapmıştır.

Teminat mektubu komisyonları, tahvil ihracı ile ilgili olarak yapılan baskı ve benzeri giderler ile ipotek masrafları gibi herhangi bir yabancı kaynak kullanımına bağlı olmaksızın yapılan giderlerin gider kısıtlamasına konu edilmesi söz konusu değildir. Aynı şekilde bir finansman gideri olmayıp, finansman geliri azalması niteliğinde olan erken ödeme iskontoları ve ya peşin ödeme iskontoları da gider indirim kısıtlaması kapsamı dışındadır. Bir gider veya maliyet unsurunun gider kısıtlamasına konu edilmesi için bunların yabancı kaynak kullanımına ve bu kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğmuş olması gerekmektedir.

54 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde de ifade edildiği üzere, kredi sözleşmelerine ilişkin olarak ödenen damga vergisi veya banka havale ücretlerine ilişkin ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi, bir yabancı kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğmayan gider ve maliyet unsurları gider indirim kısıtlaması uygulamasına tabi olmayacaktır. Bu giderlerden kredi faizleri üzerinden hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi bir yabancı kaynağın işletmede kullanım süresine bağlı olarak doğanların ise gider indirimi kısıtlaması uygulamasına konu edileceği açıktır.

5-Yatırım Maliyetine Eklenen Finansman Giderleri

Gider ve Maliyet unsurlarından **yatırım maliyetine eklenenler gider kısıtlaması kapsamı dışındadırlar**. Maddede yer alan yatırım ifadesinden her türlü (teşvik belgeli veya belgesiz) amortismanına tabi iktisadi kıymet yatırımını anlamak gerekmekte olup, bu kıymetlerin maliyet bedelinin hangi unsurlardan oluştuğu Vergi Usul Kanunu'nun 262.nci maddesinde belirlenmiştir. Bu madde ve buna ilişkin Vergi Usul Kanunu genel tebliğlerinde yapılan açıklamalar çerçevesinde , zorunlu olarak ya da mükellefin ihtiyarında maliyetlere eklenen yabancı kaynaklara ait gider ve maliyetler gider kısıtlamasına konu olmayacaktır.

6-1996 Yılı Kazançlarına İlişkin Gider Kısıtlaması Uygulamasında Esas Alınacak İndirim Oranı

Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 1996 yılı kazançlarının tespitinde gider indirimi kısıtlaması uygulamasına esas alınacak indirim oranı; Maliye Bakanlığınca 1996 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının (%72,8), T.C. Merkez Bankası'ndan alınan yıllık ortalama ticari kredi faiz oranına (%109) bölünmesi suretiyle $(\%72,8 / \%109) = \%66,7$ olarak tespit edilmiştir. Özel hesap dönemi 1997 takvim yılında sona eren mükellefler de bu oranı esas almak sureti ile yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderlerinin kazancın tespitinde indirilemeyecek kısmını hesaplayacaklardır.

Bu durumda , tespit edelin orana göre mükellefler yapmış oldukları yabancı kaynaklara ilişkin ggider ve maliyet unsurlarının $(\%66,7 \times \%25 =) \%16,6$ sını kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alacaklardır.

Buna göre gider kısıtlaması şöyle hesaplanacaktır.

Yeniden Değerleme Oranı	: %72,8
Ticari Kredi Faiz Oranı	: %109
İndirim Oranı	: %66,7
(72,8 / 109)	

Finansman Gideri	: 100.000.000.TL
Finansman Giderinin	
Reel Olmayan Kısmı	: 66.700.000.TL
Gider Kabul Edilmeyecek Kısmı	: 16.675.000.TL
(66.700.000 x %25)	

1997 yılı için henüz bir oran tespit edilmemiştir.

7-Yıllara Sari İnşaat ve Onarma İşleri ile Uğraşan Mükelleflerde Gider Kısıtlaması Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu'nun 42 inci maddesi hükmüne göre birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kar veya zarar işin bittiği yıl kesin olarak tespit edilmekte ve tamamı o yılın geliri sayılarak vergilendirilmektedir. Bu işlerle uğraşanların kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderlerinin , işin kesin kar veya zararının tespit edildiği yıl kazancının hesaplanmasında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınması gerektiğinden , gider kısıtlamasına ilişkin uygulama da aynı dönemde yapılacaktır. Bununla birlikte, indirilmeyecek finansman gideri tutarı, işin devamı süresince yapılan finansman giderleri toplamına işin bittiği yıla ilişkin indirim oranı uygulanmak suretiyle değil , her yıl yapılan finansman giderleri tutarına o yıla ilişkin indirim oranı uygulanmak suretiyle hesaplanacaktır.

Birden fazla inşaat ve onarma işinin birlikte yapılması veya yıllara sair inşaat ve onarma işlerinin yanısıra başka işlerin de bulunması halinde, yapılan finansman giderleri hangi yılın kar veya zarar tutarının tespitinde dikkate alınıyorsa, o yılda gider indirimi kısıtlamasına konu edilecektir.

Öte yandan , gider indirimi kısıtlamasına ilişkin hükümler 1/1/1996 tarihinde yürürlüğe girdiğinden, bu tarihten önce yapılan finansman giderlerinin, inşaat ve onarma işi kazancının hangi yıl beyan edildiğine bakılmaksızın gider indimi kısıtlamasına konu edilmesi gerekmektedir.

8-Finansman Giderlerine İlişkin Katma Değer Vergisi

Finansman Gider Kısıtlaması ile ilgili olarak Katma Değer Vergisi konusundaki Maliye Bakanlığı görüşü 55 nolu Tebliğde aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“Katma Değer Vergisi Kanunu’nun “İndirilmeyecek Katma Değer Vergisi” başlıklı 30 uncu maddesinin (d) bendinde , Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisinin indirim konusu yapılamayacağı hükme bağlanmış olup, madde hükmünün amacı esas itibarıyla işle veya işletme ile ilgisi bulunmayan , dolayısıyla özel veya nihai tüketim sayılan giderler için yüklenen vergilerin, işletmede oluşan katma değerden indirilmesine yöneliktir.

Buna karşılık , Gelir Vergisi Kanunu’nun 41/8 ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15/13 üncü maddeleri ile getirilen ve işletmelerin kullandıkları indirim kısıtlamasına tabi olacağını öngören düzenlemenin, Katma Değer Vergisi Kanunu’nun yukarıda bahsi geçen 30/d maddesi hükmü ile paralellik arz etmediği açıktır. Doğrudan işletmenin faaliyetiyle ilgili olan bu giderler için yüklenen katma değer vergisinin indirim konusu yapılamaması, katma değer vergisinin temel prensibi olan işle ilgili giderler için yüklenen vergilerin mükellef üzerinde kalmaması prensibi ile de çelişmektedir.

Diğer taraftan , Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 29/4 üncü maddesi ile vergi indirimi uygulamasında doğabilecek aksaklıkları, vergi mükerrerliğine ve vergi muafiyetine meydan vermeyecek şekilde, bu Kanunun ana illkelerine uygun olarak giderme ve indirimle ilgili usul ve esasları düzenleme konusunda Bakanlığımıza yetki verilmiş bulunmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde Kanunun 30/d maddesi hükmünün söz konusu işlemler bakımından uygulanmaması Bakanlığımıza tanınan yetki çerçevesinde uygun görülmüştür.”

9-Yeniden Değerleme ve Son Giren İlk Çıkar Yöntemi Uygulanmakla Birlikte Bunların Sağladığı Vergisel İmkanlardan Yararlanılmadığı Durumlar

55 Nolu KVK Genel Tebliğinde şu açıklamalar yapılmıştır.

“Gelir Vergisi Kanunu’nun 41/8 ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15/13 maddeleri hükümlerine göre Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde amortisman tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutmayan ve dönem sonu stoklarını son giren ilk çıkar yöntemine göre değerlemeyen mükellefler gider indirimi kısıtlaması uygulamasının kapsamı dışındadır.

Yeniden değerlendirme müessesesi esas olarak işletmelere, iktisadi kıymetlerini eski değerleri yerine yeniden değerlendirilmiş değerleri üzerinden amortisman tabi tutma, oluşan değer artışını vergilemeye konu olmaksızın sermayeye ekleme gibi bazı vergisel imkanlar sağlamaktadır. Yeniden değerlendirme yapılmasına rağmen, vergiye tabi kazancın tespitinde bu vergisel imkanlardan yararlanılmaması ve iktisadi kıymetin elden çıkarılması veya işletmenin tasfiyesi sırasında daha önce yapılan yeniden değerlendirme uygulaması dolayısıyla doğabilecek diğer vergi imkanlarından da vazgeçilmesi halinde, gider indirimi kısıtlaması uygulaması açısından yeniden değerlendirme yapılamamış kabul edilecektir. Aynı şekilde ticari karın tespitinde son giren ilk çıkar değerlendirme yöntemi uygulanmasına rağmen, vergi matrahının hesaplanmasında bu yöntemin getirdiği vergisel imkanlardan yararlanılmaması şartıyla, gider indirimi kısıtlaması uygulamasında son giren ilk çıkar yönteminin uygulanmadığı kabul edilecektir.

Ancak, bu şekilde gider indirimi kısıtlaması kapsamı dışında kalabilmek için, yasal kayıtların yukarıda açıklanan hususların tespitinde imkan verecek şekilde tutulması gerekmektedir.”

Örneğin bir işletme yeniden değerlendirme yaptıktan sonra hesapladığı amortismanla yeniden değerlendirme yapmadan hesapladığı amortisman farkını kanunen kabul edilmeyen gider yazmak suretiyle yeniden değerlendirme yapabilecek, ancak finansman giderlerinde bir kısıtlamaya gitmeyecektir. Ancak, bu şekilde değerlemeye tabi tutulan amortisman tabi iktisadi kıymete ait fonun ileride sermayeye ilave edilmesi ve iktisadi kıymetin satılması halinde gider yazılmayan amortismanın dikkate alınması gerekmektedir. Muhasebenin daha da karışmasına neden olacak bu uygulamanın mükelleflere fazla bir yararı olmayacaktır.

Son giren ilk çıkar yönteminin vergisel avantajından yararlanılması uygulamasının da pratik bir yararı yoktur.

IV-DANIŞTAYCA YÜRÜTÜLMESİ DURDURULAN TEBLİĞ HÜKÜMLERİ

A-Finansman Giderlerinin Finansman Gelirlerinden Mahsup Edilemeyeceği Konusu

55 nolu KVK Genel Tebliğinde,

“Finansman giderlerinin yanısıra finansman geliri de elde etmiş olan mükelleflerin gider kısıtlaması uygulamasında söz konusu gelir ve giderlerini birbiri ile mukayese etmek suretiyle netleştirmeleri mümkün olmayıp, finansman giderleri toplamının gider kısıtlamasına konu edilmesi gerekmektedir” denilmiştir.

Tebliğin bu bölümünün iptali nedeniyle açılan davada, Danıştay 4.Dairesi, “Finansman gideri yanında finansman geliri de sağlanmış bulunan mükelleflerin, finansman giderleri toplamından finansman gelirleri düşülmeden gider kısıtlamasına tabi tutulması, gelir ve kurumlar vergisinde, mali güce göre vergileme ilkesinin bir sonucu olan, safi gelirin vergi konusu edileceği ilkesine aykırı” olduğu gerekçesiyle tebliği hükmü hakkında yürütmeyi durdurma kararı vermiştir.

Gerçekten de , faiz komisyon gibi finansman gelirlerinin tamamını vergilerken aynı mahiyetteki giderlere kısıtlama getirmek gelirin saflığı ilkesine terstir. Finansman giderinin enflasyonun üstündeki kısmını gider kabul etmeyen anlayış , gelirlerin de bir kısmını vergi dışı tutmak veya mahsup yöntemini kabul etmelidir.

Bilindiği gibi holding şirketler çeşitli kaynaklardan temin ettiği kredileri bağlı şirketlerine kendine mal oluş bedeline yakın bir bedelle kullanılmaktadır. Tahsil ettikleri faizleri de gelir yazmaktadır. Tebliğin bu halde uygulanması halinde başta holding ve grup şirketler çok büyük problemlerle karşılaşacaklardır.

B-İmalatçıların İmalat Faaliyetinde Kullandıkları Finansman Giderlerinin Tespiti

4008 sayılı Kanun ile GVK'nun 41/8 nci maddesine eklenen hükümdede, sanayi siciline kayıtlı imalatçıların imalat faaliyetlerinde kullandıkları yabancı kaynaklara ait gider ve maliyet unsurları için gider kısıtlaması uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Ancak, 54 nolu KVK Genel Tebliğinin (B) bölümünde şöyle denilmiştir.

“Sanayi Siciline kayıtlı imalatçıların imalat faaliyetlerinde kullandıkları yabancı kaynaklara ait gider ve maliyet unsurları yukarıda da belirtildiği gibi gider kısıtlaması uygulamasına girmemektedir. İmal edilen malların maliyet bedeline giren unsurlar Vergi Usul Kanunu'nun 275 nci maddesinde belirlenmiş, buna ilişkin gerekli açıklamalar da Vergi Usul Kanunu genel tebliğlerinde yapılmıştır. Bu yasal düzenleme çerçevesinde **imal edilen mal maliyetine girmesi zorunlu olan yabancı kaynaklara ait maliyet unsurları gider kısıtlaması uygulaması kapsamına girmemektedir.** Ancak, 275 nci madde hükmüne göre genel idare giderlerinin mamül mal maliyetine pay verilmesi mükellefin ihtiyarına bırakılmıştır. Bu seçimlik hakkın maliyetlere pay vermemek ve doğrudan gider yazmak suretiyle kullanılması halinde, **gider yazılan tutar gider kısıtlaması kapsamına girecektir.**”

İmalat işletmelerini gider kısıtlaması kapsamında tutan kanun hükmü karşısında yukarıdaki Tebliğ hükmü, mükelleflerin gider kısıtlaması dışında kalabilmeyi, genel idare giderlerinin bu arada finansman giderlerinin tamamının imalat maliyetine verilmesine bağlanmıştır. Bu hüküm hem maliyet muhasebesi ilkelerine hem de Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine aykırıdır. Ayrıca, Vergi Usul Kanunu'nun 275 nci maddesindeki ihtiyaricilik ilkesini de ortadan kaldırmaya yöneliktir.

Maliye Bakanlığı 54 nolu Tebliğe gösterilen tepkiler üzerine 55 nolu KVK Genel Tebliğinde mal maliyetine pay verilmesi mümkün olmayan yabancı kaynakların kısıtlama kapsamında olduğu ancak mal maliyetine verilmesi mümkün olmayan yabancı kaynakların önceden olduğu gibi kısıtlamaya tabi olduğu belirtilmiştir. 55 nolu Tebliğin 9.maddesi şöyledir.

“54 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde sanayi siciline kayıtlı imalatçıların imal edilen mal maliyetine girmesi zorunlu olan yabancı kaynaklara ait maliyet unsurlarının gider kısıtlaması uygulaması kapsamına girmediği belirtilmiş, ayrıca Vergi Usul Kanunu'nun 275 nci maddesine göre genel idare giderlerinden mal maliyetine pay verilmesi halinde de genel idare giderleri içerisindeki finansman giderlerinin gider kısıtlamasına tabi olmayacağı açıklanmıştır. Bu giderlerin doğrudan gider kaydedilmesi halinde ise gider kısıtlamasına tabi olacağı ifade edilmiştir.

Konunun yeniden değerlendirilmesi sonucunda, seçimlik hakkın kullanılması suretiyle genel idare giderlerinin doğrudan gider yazıldığı durumlarda da bu giderlerin içerisinde yer alan ve mal maliyetine yüklenmesi mümkün bulunan finansman giderlerinin gider indirimi kısıtlanmasına tabi olması uygun görülmüştür. Ancak, genel idare giderleri içerisinde yer alan finansman giderlerinden Vergi Usul Kanununun 275nci maddesi uyarınca mal maliyetine **pay verilmesi mümkün olmayan kısmın** ise gider indirimi kısıtlanmasına tabi tutulması gerekmektedir.”

Buna göre, örneğin bir imalat işletmesi , finansman giderlerini mamul maliyetine vermeden doğrudan sonuç hesaplarına aktardığı takdirde, mal maliyeti ile irtibatlandırılmayan finansman gider payı kısıtlamaya tabi tutulacaktır. Pratikte finansman giderinin ne kadarının mal maliyetine ne kadarının genel yönetim ve pazarlama veya yatırım giderine ait olduğunu tespit etmek kolay değildir.

Her ne kadar Danıştay Savcısı, 54 nolu Tebliğinin söz konusu hükmünü, “kanunla verilen yetkinin aşılması” olarak nitelendirip, 55 nolu Tebliğ ile yapılan düzenlemeyi de, “finansman masraflarından mamul maliyetine pay verilmesi mümkün olmayan kısmın yine gider kısıtlanmasına tabi tutulmakla yasaya aykırı bir düzenleme yapıldığına işaret ederek , imalat faaliyetinin malın imali, firmanın sevk ve idaresi ve mamul malın pazarlaması işlemini kapsadığından, tüm finansman giderlerinin imalatla ilgili ve mamul mal maliyetine yüklenilebilir nitelikte değerlendirmesinde bulunmuştur.

Ancak, kararda 55 nolu Tebliğdeki düzenlemenin “sadece imalat faaliyeti ile uğraşan ve bu mamullerini satan firmaların finansman giderlerini ayırtırmaya tabi tutmadan tümünün gider yazılması olanağını tanıdığından” kanuna aykırı görülmemiştir. Bize göre, Tebliğdeki ifadeden Danıştay kararındaki değerlendirilme çıkmamaktadır. Savcının belirttiği gibi mamul maliyeti ile irtibatlandırılmayan finansman payı (genel yönetim ve pazarlama faaliyeti giderlerine düşen pay) kısıtlamaya tabi tutulmak istenmektedir.

c-Vadeli Alışlarda Finansman Gider Kısıtlaması

54 nolu Tebliğde, finansman giderinin düzenlenen belge üzerinde gösterilmediği durumlarda, finansman giderinin faturanın ödeme vadesinin 1 aydan fazla olması halinde fatura bedeli içindeki faizin ayırtırlacağı hükme bağlanmıştır. Ancak, bu hükmün 1996 yılında uygulanmayacağı belirtilmiştir. Tebliğde yapılan açıklama aşağıdaki gibidir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 41/8 nci maddesindeki yetkiye dayanılarak, işletmelerin yükledikleri finansman giderlerinin **düzenlenen belgelerde gösterilmediği hallerde finansman gideri tutarının, alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemine tabi tutulmasında esas alınan ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen ve halen %57 olarak uygulanan faiz oranının esasa alınması suretiyle hesaplanması uygun bulunmuştur.** Gider kısıtlaması uygulamasında işletmelerin yabancı kaynaklara ilişkin olarak yükledikleri finansman giderinin düzenlenen belgelerde gösterilmediği durumlarda, **fatura ve benzeri belge tarihinden itibaren bir aya kadar olan vadeli işlemlerde, yabancı kaynaklara ilişkin gider ve maliyet unsurları ayırtırlanmayacak ve gider kısıtlaması kapsamında değerlendirilmeyecektir.** Yabancı kaynaklara ilişkin gider veya maliyet unsurunun düzenlenen belgelerde gösterildiği hallerde, süreye bakılmaksızın gider kısıtlamasının uygulanması gerekmektedir.

Ancak, **1996 yılı giderleri ile sınırlı olmak üzere , düzenlenen belgelerde ayrıca gösterilmeyen yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderleri gider kısıtlaması uygulamasına tabi olmaması Gelir Vergisi Kanununa 41/8 maddesindeki yetkiye dayanarak uygun bulunmuştur.**

Kanun hükmünde vadeli işlemlerdeki satış bedeli içindeki finansman payının (faiz, vade farkı v.b) ayırtırlacağına ilişkin bir hüküm yoktur. Esasen faturada ayrıca belirtilmediği sürece satış bedelinin ne kadarının vade farkı veya faiz olduğunu hesaplamaya imkan yoktur. Tebliğ ile getirilen %57 oranındaki reeskont oranı da bir faraziye dayanmaktadır.

Danıştay faturada ayrıca gösterilmeyen finansman gider payının 1996 yılında uygulanmayacağı için , bu konuda “telafisi güç ve imkansız bir zararın doğmasının söz konusu olmadığı” gerekçesiyle 54 nolu Tebliğin (B) bölümü için yürütmeyi durdurma kararı vermemiştir.

D-Yabancı Kaynağın Hangi Yılda Temin Edildiğinin Önem Arzedip Etmediği

54 nolu Tebliğin (C) bölümünde gider kısıtlaması yönünden , işletmede kullanılan yabancı kaynakların hangi yılda temin edildiğinin önem arzetmediği belirtilmiştir.

Danıştay, 4108 sayılı Kanun'un getirilen gider kısıtlamasının 1.1.1996 tarihinden itibaren uygulama kapsamına girdiğini, bu hükmün geriye dönük uygulamasının önceki hukuki duruma göre fizibilitesini yapmış ve buna göre borçlanmış işletmelerin, kanuna güven ve istikrar prensiplerine dayalı, haklı beklentilerini ortadan kaldıracığından, **yabancı kaynakların hangi yılda temin edildiğinin önem arzetmeyeceği yolundaki düzenlemeyi de yerinde görmemiştir.**

V-SONUÇ VE DEĞERLEMELERİMİZ

Yeniden değerlendirme işlemi yapan veya dönem sonu stoklarını Son Giren İlk Çıkar (LİFO) yöntemiyle değerleyen mükellefler 1.1.1996 tarihinden itibaren işletmelerinde kullandıkları yabancı kaynakları için ödedikleri finansman giderlerinin bir kısmını ticari kazancın tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alamayacaklardır. Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararı nedeniyle 54 ve 55 nolu KVK Genel Tebliğlerinin bazı hükümleri uygulanmamıştır.

Bu uygulama özellikle yeniden değerlendirme yapan ticaret ve hizmet işletmelerini etkilemektedir. İmalat işletmeleri , bankalar, sigorta şirketleri ve finans kurumları söz konusu uygulamanın dışında bırakılmışlardır. Maliye Bakanlığı yanlış bir tutum içinde olup imalatçıları da kanunda olmadığı halde kısıtlama içine alma eğilimindedir. Uzun bir süreden beri işletmeleri enflasyonun etkisinden bir nebze koruyan yeniden değerlendirme uygulaması yasa hükmünden olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu nedenle , yasa hükmünden **“amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan işletmeleri” ifadesinin çıkarılması gerektiği görüşündeyiz.**

Öte yandan bir çok mükellef ve uygulayıcı yasa hükmünden yeterince haberdar olmadığı için mükelleflerin finansman giderlerinin ne kadarını gider yazamayacaklarını tahmin etmeleri de mümkün değildir. İndirim oranının yeniden değerlendirme oranıyla birlikte açıklanması gerekmektedir.

Finansman giderlerinin bir kısmının gider yazılamayacağı şeklindeki yasal düzenleme mantıksal yönden yetersiz kalmaktadır. Devlet rant geliri elde edenlerden alamadığı vergiyi ticaret erbabından almak eğilimindedir. Bu yaklaşım hatalıdır. Herkes kendi kazancının vergisini ödemelidir. Bu nedenle her türlü menkul kıymet gelirleri düşük oranda dahi olsa vergiye ve kayda tabi tutulmalıdır. Kanunen kabul edilmeyen gider kalemlerini artırmak suretiyle vergi gelirlerinin artmasını beklemek hayaldir.

Finansman giderlerinin bir kısmını yukarıdaki bölümde belirtildiği gibi gider yazmamak şartıyla LİFO yöntemi uygulamak isteyen mükelleflere seçimlik bir hak tanınmasını olumlu karşılamaktayız. Hiç finansman gideri olmayan işletmelerin LİFO yönteminden herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın yararlanabilecekleri tabidir. Bu nedenle yasanın süre sınırlaması hükmü hariç, Lifo yönteminin uygulamada kalması öz kaynakla çalışmayı teşvik ettiği için olumludur.

Danıştay'ın henüz nihai kararını açıklamamış olması nedeniyle bu konudaki belirsizlik 1997 yılının sonunda da halen devam etmektedir. Kanaatimizce Danıştay yürütmeyi durdurduğu konular hakkında iptal kararı verecektir. Maliye Bakanlığı'nın yasada verilmeyen yetkiler kullanmaya çabasını terk etmesi, uygulanması hemen hemen imkansız olan uygulamalardan kaçınması gerektiğini bu olay nedeniyle bir kez daha belirtmek isteriz.